

XURSHIDA TURSUNOVA (HASANOVA)

QO'SHIQLAR SEHRI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MADANIYAT VA SPORT ISHLARI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA XALQ IJODIYOTI VA MADANIY-MA'RIFIY ISHLAR ILMIY-METODIK
HAMDA AXBOROT MARKAZI
O'ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI

Xurshida TURSUNOVA (HASANOVA)

QO'SHIQLAR SEHRI

*«Musiqiy ta'lim» yo'nalishi talabalariga
«O'quv musiqiy repertuar» fani bo'yicha
uslubiy qo'llanma*

To'ldirilgan II nashri

Toshkent
«Muharrir» nashriyoti
2012

73-11

Qo'shiqlar sehri: («Musiqiy ta'lim» yo'nalishi talabalariga «O'quv musiqiy repertuar» fani bo'yicha uslubiy qo'llanma) /X.Tursunova (Hasanova); mas'ul muharrir O.Abdullayeva; O'zR Madaniyat va sport ishlari vazirligi, Respublika xalq ijodiyoti va madaniy-ma'rifiy ishlar ilmiy-metodik hamda axborot markazi, O'zbekiston davlat konservatoriyasi. – T.: Muharrir, 2012. 180 b.

BBK 85.314я73

UDK: 821.512.133-I

*Uslubiy qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va sport ishlari vazirligi
Respublika xalq ijodiyoti va madaniy-ma'rifiy ishlar ilmiy-metodik hamda axborot markazi
va
O'zbekiston davlat konservatoriyasi
Ilmiy-uslubiy kengashi tomonidan (bayonnoma № 2, 27.12.2011)
nashrga tavsiya etilgan*

Mas'ul muharrir:

Abdullayeva O.U. – O'zbekiston davlat konservatoriyasining dotsenti, kompozitor

Taqrizchilar:

Sharafiyeva N.S. – O'zbekiston davlat konservatoriyasi professori

Mansurova G.Sh. – R.Glier nomidagi RMMAL «Xor dirijorligi» bo'limi mudiri

Ushbu uslubiy qo'llanma tanikli bolalar kompozitori Xurshida Tursunova (Hasanova)ning bolalar va o'smirlar uchun yaratgan qo'shiqlarini o'z ichiga olgan. Qo'shiqlar kompozitorning «Sevinch» bolalar vokal ansamblida olib borgan ish tajribasiga asoslanib tuzilgan. Unda maktabgacha, boshlang'ich ta'lim, o'smir yoshdagi bolalarning ovoz va rivojlov mezoniga tayaniladi. Mazkur qo'llanma musiqiy ta'lim yo'nalishi talabalar uchun «O'quv musiqiy repertuar», «Musiqqa o'qitish nazariyasi va metodikasi» o'quv fanlarida, maktabgacha ta'lim muassasalar va umumiy o'rta ta'lim maktablari, xor jamoalarida pedagogik amaliyot jarayonida qo'llash hamda «Musiqiy pedagogika» fakultetlarida pedagogik faoliyat olib borayotgan mutaxassislarining pedagogik amaliyotda foydalanishlariga xizmat qiladi.

Shuningdek, mazkur qo'llanma Oliy ta'lim muassasalarida turli ixtisoslik bo'yicha shug'ullanuvchi talabalarining «Solfedjio» hamda «Cholg'ulashtirish» fanlari jarayonida foydalanish uchun ham muhim vositalardan biri hisoblanadi.

Данное методическое пособие состоит из песен для детей и подростков созданных известным композитором Хуршидой Хасановой (Турсуновой). Порядок произведений составлен на основе рабочего опыта композитора в детском вокальном ансамбле «Севинч» и предназначается для дошкольного, начального и подросткового обучения, а также предполагает развитие слуховых, интонационных и ритмических данных учащихся. Данное пособие рекомендуется для работы на занятиях по «Учебно-музыкальному репертуару», «Теории и методике преподавания музыки» в высших учебных заведениях, а также, в дошкольных учебных заведениях и для специалистов, работающих в сфере музыкальной педагогики.

Данное пособие может стать полезным для студентов ВУЗов на уроках «Сольфеджио» и «Инструментовке».

Current teaching manual consists of songs for children and teenagers written by well known composer Khurshida Khasanova. The organization of the book is designed in accordance with the author's experience in «Sevinch» children's vocal ensemble and intended for the following levels: pre-school; elementary; and teenager education. Moreover, this teaching manual helps to improve the user's listening, intonation and rhythmic skills. The book is recommended to be used during the lessons of «Music-educational repertoire» and «Theories and methods of teaching music» in higher education institutions, preschool teachings, and helpful for teachers specializing in music.

For example, it can be beneficial for the students of higher education institutions during the lessons of «Solfeggio» and «Instrumentations».

© «Muharrir» nashriyoti, 2012

© X.Tursunova (Hasanova), 2012

ISBN 978-9943-307-68-1

KIRISH

Jahon musiqa madaniyatining barcha davrlarida yosh avlod tarbiyasiga katta e'tibor qaratilgan. Beg'ubor bolalik onlari har doim Vatan tuyg'usi, ota-onaga muhabbat tuyg'usi bilan hamnafasdir. Zero, yosh avlod har qanday mamlakatning kelajagi hisoblanib, unga katta umid bog'lanadi.

Yurtimizda bolalar musiqasining rivojiga katta e'tibor qaratiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimovning musiqa ta'limini takomillashtirish bilan bog'liq farmonlari, xususan, «Bolalar musiqa va san'at maktablarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va ularning faoliyatini yanada yaxshilash bo'yicha 2009-2014 yillarga mo'ljallangan davlat dasturini tayyorlash chora-tadbirlari to'g'risida»gi farmoni fikrimizning yaqqol dalildir. Shuningdek, respublikamizda yil sayin o'tkazib kelinayotgan «Yangi avlod», «Kelajak ovozi», «San'at g'unchalari» singari tanlovlar respublikamizdagi iqtidorli yoshlarni kashf etish va ularning ijodini xalqimiz orasida keng targ'ib etishni maqsad qilgan.

Mustaqil mamlakatimizda yosh avlod tarbiyasiga mo'ljallangan maktabgacha tarbiya muassasalari, o'rta maktab, o'quvchilar ijodiyot markazlari kabi muassasalar uzluksiz ta'lim tizimining asosiy qatlamini tashkil etadi. Ularning barchasida kelajak avlod, komil inson tarbiyasi asosiy maqsad hisoblanadi. Chunonchi, bolaning yoshlik chog'laridanoq, iste'dodini aniqlash va uni rivojlantirish muhimdir. Shu bois, undagi kasbga bo'lgan ko'nikmalarining muayyan holatlarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Musiqa san'ati bolaning umumiy rivojiga katta ta'sir ko'rsatishi barchaga ma'lum. Bolalik ruhiyatiga mos va intellektual rivoj uchun eng qulay hisoblangan musiqiy shakllar (qo'shiq, ashula) bilan ishlash katta foyda beradi. Chunki, musiqa ta'limi bolalarda xotirani charhlaydi, muloqot madaniyatini shakllantiradi, mustaqillikni rivojlantiradi, hamjihatlik ko'nikmalarini paydo qiladi, o'ziga va o'zgalarga munosabat bildirishni o'rgatadi, quvonish va quvontirish hislarini o'stiradi, va eng muhimi, o'z-o'zini tanish va jamiyatlardagi o'rnini topishga ko'maklashadi. Albatta, kelajakda u qaysi kasb egasi bo'lmasin bolalikda olgan saboqlari uning faoliyatiga beg'ubor va behisob kuch sifatida ta'sir ko'rsatadi. Bu esa bolalik chog'ida musiqa tarbiyasining nechog'lik muhim ahamiyat kasb etishidan dalolat beradi.

Qo'lingizdagi o'quv qo'llanma bolalar bilan ishlash jarayonida shakllangan bir necha yillik tajribadan kelib chiqib yaratilgan bir risoladir. Ushbu jarayonda bolalikning qaysi yoshida qanday musiqiy shakllardan foydalanish, qaysi yoshda bolalarning ovoz imkoniyatlarini rivojlantirish hamda eng muhim vazifalar nimalardan iborat ekanligi haqida so'z boradi. Qo'llanmada yosh avlodga mos va xos tarzda ijod qilish, bolani san'atga yo'naltira bilish kabi vazifalar ilgari surilgan. Muallif ushbu qo'llanmani o'z tajribasidan kelib chiqqan holda o'qituvchilar va talabalar uchun uslubiy ko'rsatma hamda qo'llanma tarzida yaratdi.

O'quv qo'llanma uch bo'lim va nota adabiyotidan iborat. Birinchi bo'lim - «Maktab yoshigacha bo'lgan bolalar uchun qo'shiqlar»; Ikkinchi bo'lim - «Boshlang'ich ta'lim yoshidagi bolalar uchun qo'shiqlar»; Uchinchi bo'lim - «O'smir yoshdagi bolalar uchun qo'shiqlar». Har bir bo'limda ish jarayoni bilan bog'liq bo'lgan muayyan uslubiy tavsiyalar bayon etiladi. Qo'llanmada aks etgan nota adabiyoti esa, yuqoridagi qismlarda keltirilgan uslubiy tavsiyalarni amaliyotda qo'llash chog'ida ishlatish mumkin bo'lgan qo'shiqlardir. Qo'llanmaga kiritilgan har bir qo'shiq «Sevinch» bolalar vokal ansamblida ijro etilib tajribadan o'tgan.

Yuqorida nomi keltirilgan «Sevinch» bolalar vokal ansambli 1998-yildan boshlab Toshkent shahar O'quvchilar Ijodiyot Markazi qoshida faoliyat ko'rsatadi. Ansamblning badiiy rahbari Saodat Muzaffarova, musiqiy rahbar kompozitor Xurshida Hasanova. Ushbu ansambl o'zining ijodiy faoliyati davomida ko'plab hukumat tadbirlari va san'at anjumanlarida qatnashib, bir qator Respublika tanlovlarida yuksak mukofotlarga sazovor bo'lgan. Qo'llanmaning nazariy bo'limida aks etgan amaliy mashq namunalari ushbu «Sevinch» bolalar vokal ansambli ish tajribasidan olingan bo'lib, ansambl rahbarlari tomonidan yaratilgan.

Qo'llanmadan o'rin olgan musiqiy material bolalar tomonidan qabul qilinib, ijrochilik amaliyotiga tez sur'atlarda singib ketishi shubhasizdir.